

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 3 lipca 2019 r.

Pozycja 142

POSTANOWIENIE z dnia 11 stycznia 2019 r. Sygn. akt Ts 214/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jarosław Wyrembak,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej MKS sp. z o.o. z siedzibą w Tychach w sprawie zgodności:

art. 623 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 556, ze zm.) w zakresie, w jakim umożliwia sądom powszechnym zmianę prawomocnie wydanego orzeczenia w przedmiocie zwolnienia strony postępowania z obowiązku uiszczania kosztów sądowych z art. 2 i art. 7 w związku z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej z 3 listopada 2017 r. (data nadania) MKS sp. z o.o. z siedzibą w Tychach (dalej: skarżąca) zarzuciła niezgodność art. 623 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 556, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 1987; ze zm.; dalej: k.p.k.) z art. 2 i art. 7 w związku z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona na tle następującej sprawy.

Sąd Rejonowy w Tychach wydał uniewinniający wyrok w sprawie rozpoznawanej z wniesionego przez skarżącą subsydiarnego aktu oskarżenia. Wyrok ten został utrzymany w mocy przez Sąd Okręgowy w Katowicach Wydział XXIII Karny-Odwoławczy, który postanowieniem z 8 stycznia 2016 r. (sygn. akt XXIII Ka 483/15), wydanym na podstawie art. 623 k.p.k., zwolnił skarżącą z obowiązku uiszczenia opłaty od kasacji wnoszonej do Sądu Najwyższego.

Postanowieniem z 26 kwietnia 2016 r. (sygn. akt IV KK 123/16), Sąd Najwyższy oddalił kasację skarżącej od powyższego wyroku Sądu Okręgowego utrzymującego w mocy

wyrok Sądu Rejonowego w Tychach i obciążył skarżącą kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

W uzupełnieniu wyroku o kosztach procesu wobec skarżącej jako oskarżyciela posiłkowego, postanowieniem z 25 października 2016 r. (sygn. akt II K 71/13) Sąd Rejonowy w Tychach Wydział II Karny zasądził od skarżącej na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe postępowania kasacyjnego, obejmujące opłatę sądową od kasacji oraz wydatki postępowania kasacyjnego na podstawie art. 626 § 2, art. 637a k.p.k. przy zastosowaniu art. 636 § 1 i § 3 w związku z art. 640, art. 618 § 1 pkt 1 i art. 618 § 2 k.p.k. w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym (Dz. U. z 2003 r. poz. 663) i § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 marca 2003 r. w sprawie wysokości opłaty od kasacji w sprawach karnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 97, poz. 886).

Skarżąca wniosła zażalenie na powyższe postanowienie w przedmiocie zasądzenia od niej na rzecz Skarbu Państwa opłaty od kasacji i wydatków postępowania kasacyjnego. Rozpoznający zażalenie Sąd Okręgowy w Katowicach Wydział XXIII Karny-Odwoławczy postanowieniem z 31 maja 2017 r. (sygn. akt XXIII Kz 206/17), wydanym na podstawie art. 437 § 1 k.p.k., utrzymał zaskarżone postanowienie w mocy. Sąd wskazał, że wnosząca kasację skarżąca została zwolniona tymczasowo od obowiązku uiszczenia opłaty kasacyjnej, natomiast – rozstrzygając ostatecznie o kosztach postępowania – Sąd Najwyższy nie zwolnił skarżącej od obowiązku ich poniesienia.

W tym stanie rzeczy skarżąca wystąpiła do Trybunału Konstytucyjnego ze skargą konstytucyjną kwestionując zgodność art. 623 k.p.k. ze wskazanymi w sentencji niniejszego postanowienia wzorcami kontroli. Zdaniem skarżącej, zaskarżony przepis narusza prawa i wolności zapisane w Konstytucji, tj. prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 Konstytucji), równość wobec prawa (art. 32 Konstytucji), zasadę demokratycznego państwa prawa i praworządności (art. 2 i art. 7 Konstytucji).

Skarżąca uważa, że zaskarżony art. 623 k.p.k. wprowadza w błąd obywateli co do przysługujących im uprawnień w zakresie zwolnienia od ponoszenia kosztów sądowych. Wskazuje również, że w zaskarżonym przepisie nie ma wzmianki o tym, iż zwolnienie w zakresie wyłożenia kosztów podlegających uiszczeniu przy wnoszeniu pisma procesowego jest tymczasowe. Skarżąca podnosi, że przepis ten daje stronom mylne przekonanie, że skoro zostały zwolnione prawomocnym postanowieniem od ponoszenia kosztów sądowych w całości, to ten stan rzeczy utrzyma się do końca postępowania sądowego. Skarżąca twierdzi, że art. 623 k.p.k. daje sądom dowolność w zakresie orzekania o kosztach sądowych w stosunku do osób, które zostały z nich prawomocnie zwolnione. W opinii skarżącej stwarza to ryzyko, że osoby ubogie będą unikały przedkładania pism procesowych w obawie przed przegraniem procesu i obciążeniem jego kosztami.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Skarga konstytucyjna, jako szczególna instytucja służąca ochronie wolności i praw gwarantowanych w Konstytucji, rozpoznawana jest przez Trybunał Konstytucyjny na zasadach określonych w art. 79 ust. 1 Konstytucji, sprecyzowanych w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, dalej: u.o.t.p. TK). Na podstawie art. 61 ust. 1 u.o.t.p. TK Trybunał przeprowadza wstępne rozpoznanie skargi konstytucyjnej na posiedzeniu niejawnym, w składzie jednoosobowym, celem rozstrzygnięcia o dopuszczeniu skargi do oceny merytorycznej.

2. W wyniku wstępnego rozpoznania przedmiotowej skargi Trybunał ustalił, że prze-

ślanka, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK, warunkująca dopuszczenie jej do merytorycznego rozpoznania, nie została spełniona.

3. Trybunał przypomina, że przedmiotem skargi mogą być jedynie przepisy odpowiadające podwójnej kwalifikacji, tj. prowadzące do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącej i będące podstawą ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej wydanego w indywidualnej sprawie skarżącej. Zasadnicze znaczenie ma więc ustalenie, czy na podstawie zakwestionowanego w skardze przepisu zapadło ostateczne orzeczenie, którego skutkiem jest naruszenie konstytucyjnej wolności lub prawa skarżącej (zob. postanowienia TK z: 22 lutego 2001 r., sygn. Ts 193/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 77 oraz 2 kwietnia 2003 r., sygn. Ts 193/02, OTK ZU nr 2/B/2003, poz. 145).

Trybunał ustalił w rozpoznaniu wstępnym, że w odniesieniu do przepisu zakwestionowanego w analizowanej skardze wymóg ten nie został spełniony.

4. Zgodnie z art. 623 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 556, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, ze zm.; dalej: k.p.k.) sąd lub referendarz sądowy zwalnia osobę w całości lub w części od wyłożenia kosztów podlegających uiszczeniu przy wnoszeniu pisma procesowego, jeżeli wykazała ona, że ze względu na jej sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów wyłożenie ich byłoby zbyt uciążliwe. W oparciu o powyższy przepis, Sąd Okręgowy w Katowicach Wydział XXIII Karny-Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy w Katowicach) postanowieniem z 8 stycznia 2016 r. (sygn. akt XXIII Ka 483/15) zwolnił skarżącą od obowiązku uiszczenia opłaty od kasacji. Następnie, Sąd Najwyższy postanowieniem z 26 kwietnia 2016 r. (sygn. akt IV KK 123/16) oddalił kasację, obciążając skarżącą kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego. Tym niemniej, rozstrzygając ostatecznie o kosztach postępowania kasacyjnego, Sąd Najwyższy nie ustalił ich wysokości. Stąd, Sąd Rejonowy w Tychach Wydział II Karny (dalej: Sąd Rejonowy w Tychach), postanowieniem z 25 października 2016 r. (sygn. akt II K 71/13), orzekając na podstawie art. 626 § 2 k.p.k., zasądził od skarżącej koszty postępowania kasacyjnego obejmujące opłatę sądową od kasacji oraz wydatki postępowania kasacyjnego. Stanowisko Sądu Rejonowego w Tychach podtrzymał Sąd Okręgowy w Katowicach w postanowieniu z 31 maja 2017 r. (sygn. akt XXIII Kz 206/17; dalej: postanowienie Sądu Okręgowego Katowicach), które skarżąca wskazała jako ostateczne rozstrzygnięcie w swojej sprawie.

5. Mając na uwadze powyższe ustalenia, Trybunał stwierdza, że zaskarżony przepis nie determinował treści postanowienia Sądu Okręgowego i w związku z tym nie można uznać go za podstawę dla jego wydania. Podstawą wskazanego rozstrzygnięcia był zaś m.in. art. 626 § 2 k.p.k. W oparciu o art. 623 k.p.c. orzekł Sąd Okręgowy w Katowicach, który postanowieniem z 8 stycznia 2016 r. (sygn. akt XXIII Ka 483/15) zwolnił skarżącą od obowiązku uiszczenia opłaty od kasacji. Trybunał wskazuje ponadto, że Sąd Okręgowy w Katowicach wydając postanowienie na podstawie art. 626 § 2 k.p.k. był związany rozstrzygnięciem Sądu Najwyższego i orzekł jedynie o wysokości kosztów, a nie o tym, kto powinien je ponieść. Do ewentualnego zwolnienia skarżącej od kosztów postępowania mogło dojść w postanowieniu Sądu Najwyższego, a nie w postanowieniu Sądu Rejonowego w Tychach.

Powyższe okoliczności przesądzają o odmowie nadania dalszego biegu skardze na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK.

6. Odnosząc się do zarzutów skarżącej, że zaskarżony przepis wprowadza w błąd co do zwolnienia od kosztów postępowania, w zgodzie z wcześniejszym orzecznictwem Trybunał wskazuje, że naruszeniem Konstytucji jest stanowienie przepisów niejasnych i wieloznacznych, które nie pozwalają obywatelowi przewidzieć konsekwencji prawnych jego zachowań. W praktyce niejasność przepisu może prowadzić do wytworzenia u adresata normy niepewnej sytuacji prawnej oraz do tego, że sytuacja ta będzie kształtowana przez organy stosujące prawo. Z kolei zróżnicowanie indywidualnych rozstrzygnięć może powodować, że prawo będzie postrzegane jako niesprawiedliwe oraz że dojdzie do utraty zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa (zob. wyroki TK z: 11 stycznia 2000 r., sygn. K 7/99, OTK ZU nr 1/2000, poz. 2; 21 marca 2001 r., sygn. K 24/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 51; 30 października 2001 r., sygn. K 33/00, OTK ZU nr 7/2001, poz. 217; 22 maja 2002 r., sygn. K 6/02, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 33). Kryterium pozwalającym stwierdzić, czy dany przepis jest niejasny, jest ustalenie, czy powoduje on trudności w interpretacji i stosowaniu. Podstawowym wyznacznikiem w tej kwestii jest właśnie wykazanie istnienia zróżnicowania indywidualnych rozstrzygnięć, wydawanych w oparciu o ten sam przepis. W ocenie Trybunału skarżąca nie przedstawiła jednak przykładów ilustrujących te rozbieżności. Wyraziła jedynie przekonanie, że zakwestionowany przepis może stać się źródłem dowolnych i uznaniowych rozstrzygnięć organów stosujących prawo.

Trybunał wskazuje, że w doktrynie (por. K. Eichstaedt, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, Lex/el. 2018 r.) oraz w orzecznictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2005 r., sygn. akt V KK 361/05, Lex nr 218571), nie ma wątpliwości co do tymczasowego charakteru postanowienia wydanego na podstawie art. 623 k.p.k. oraz tego, że w żaden sposób nie determinuje on zwolnienia strony od kosztów w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie. Kwestię zwolnienia oskarżonego lub oskarżyciela posiłkowego w całości lub w części od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych reguluje zaś art. 624 § 1 k.p.k.

Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdza, że skarga konstytucyjna jest w tym zakresie bezzasadna i na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK odmawia nadania jej dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy, Trybunał postanawia jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.